

امامت و دموکراسی

www.ketab.ir

مؤلف:

سید محمد صادق موسوی جزایزی

سرشناسه: موسوی جزایری، محمد صادق، ۱۳۵۹
عنوان "و نام پدیدآور: امامت و دموکراسی / محمدصادق موسوی جزایری
مشخصات نشر: قم، الطیار ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری: ص ۲۴۸

ISBN : 978 - 600 - 6609 - 06 - 8

۱. رهبری (اسلام) ۲. امامت ۳. امامت - احادیث ۴. دموکراسی .
۵. اسلام و دموکراسی ۶. مشروعیت حکومت . الف. موسسه شیعه پژوهی قم
ب. مؤسسه آموزشی عالی امیرالمومنین (ع) ج. عنوان

رده بندی کنگره: ۱۹ الف ۹ م / ۸ / ۲۲۳ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵

مؤسسه آموزش عالی امیرالمومنین

مؤسسه شیعه پژوهی قم

عنوان اصلی: امامت و دموکراسی

مؤلف: سید محمدصادق موسوی جزایری

ویراستار ادبی: وحید حامد

صفحه آرا: حسن مؤمن آبادی

ناشر: الطیار

نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۱

چاپخانه: زلال کوثر

ناظر فنی چاپ: محمد ربیع فلاح

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۰۹-۰۶-۸

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش: قم: خیابان ارم کوچه شماره ۱۶ پلاک ۱۸

۰۹۱۲۳۵۳۴۵۶۱ همراه ۰۲۵۱-۷۸۳۲۸۰۵

قدردانی

راز و رمز پویای علم و کشف معانی بدیع و تجلی جلوه‌های شهودی معرفت، کیمیایی است که آسمان علم به برکت سیما و سیره نورانی نبی مکرم ﷺ و خاندان مطهرش ﺑﻪ، انسان در بند خاک راه را می‌خواند.

چه خرم علمی که از چشمة سیراب شود و چه زیبا دانشی که قبای پرنیانش به عطر و بوی گلستان محمد و آل محمد علی‌کین شود و چه معماری باشکوهی، بنایی که سنگ هویت و فرهنگ آن ریشه در مدینه‌النبی و فرهنگ ناب اهل بیت ﺑﻪ داشته باشد.

امروز کاخ آباد علم به سروش معنوی و مفهومی پیام آن، بیش از پیش نیازمند راهنمایی است که افزون بر حفظ آبادانی آن، در راه اعتلای آن به فرزندان خویش محبت نمایند.

از این رو شایسته و بایسته است به مصداق «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» از استاد فرهیخته و فرزانه، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محرمی که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی‌های کارساز و سازنده بارور کردند، قدردانی و سپاسگزاری کنم.

سید محمدصادق موسوی جزایری

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۳
فصل اول: معنا و مفهوم امامت.....	۱۵
گفتار اول: مفهوم امام در میان شیعه و اهل سنت.....	۱۷
۱. تعریف لغوی امام و امامت.....	۱۷
۲. تعریف اصطلاحی امام و امامت.....	۲۱
۳. تحلیل و بررسی مفهوم امام.....	۲۵
۴. امام جور و امام عدل.....	۳۱
گفتار دوم: تفاوت شرایط امام از دیدگاه شیعه و اهل سنت.....	۳۳
۱. شرط عصمت.....	۳۶
۲. شرط افضل بودن.....	۳۸
۳. قریشی بودن امام.....	۴۱
۴. عدالت و پارسایی امام.....	۴۳
۵. دانایی و کفایت.....	۴۵
۶. صفات امام، در دعای روز عرفة امام سجاده ؑ.....	۴۷

۴۸.....	۷. حدیث امام رضا ^{علیه السلام} درباره شرایط امام
۵۹.....	فصل دوم: دموکراسی
۶۱.....	گفتار اول: مفهوم دموکراسی
۶۲.....	۱. دموکراسی در لغت
۶۳.....	۲. دموکراسی در فرهنگ سیاسی عصر حاضر
۶۴.....	۳. نتیجه‌های وجود این گونه دموکراسی
۶۴.....	۴. اساس دموکراسی
۶۵.....	۵. اصول دموکراسی
۶۷.....	گفتار دوم: نقد دموکراسی
۶۷.....	۱. ناکارآمد بودن دموکراسی
۶۸.....	۲. جایگاه اکثریت در دموکراسی
۷۰.....	۳. قلمرو اراده اکثریت در نظام دموکراسی
۷۲.....	۴. چالش‌های مشروع بودن اکثریت
۷۶.....	۵. مشارکت مردم و اراده اکثریت در نظام اسلامی
۷۷.....	۶. عقیده روشن‌فکران غرب‌زده درباره مشروعیت حکومت و دموکراسی
۸۳.....	فصل سوم: رابطه مفهوم مشروعیت و مقبولیت
۸۵.....	گفتار اول: مشروعیت
۸۶.....	۱. مشروعیت در لغت
۸۶.....	۲. مشروعیت در اصطلاح سیاسی
۸۸.....	۳. مشروعیت در اصطلاح فقهی
۸۸.....	۴. تفاوت معنای مشروعیت در سیاست و فقه

۹۱.....	گفتار دوم: مشروعیت در میان شیعه
۹۷.....	۱. مشروعیت امام معصوم
۹۸.....	۲. مشروعیت فقیه جامع الشرایط (ولی فقیه)
۱۰۰.....	۳. شرایط فقیه
۱۰۱.....	۴. مشروعیت در میان اهل سنت
۱۰۹.....	گفتار سوم: تعریف مقبولیت
۱۰۹.....	۱. تفاوت مشروعیت و مقبولیت
۱۱۴.....	۲. رابطه مقبولیت با مشروعیت، در فرهنگ سیاسی اسلام
۱۱۷.....	فصل چهارم: روش نصب امام در میان شیعه
۱۱۹.....	گفتار اول: نصب امام در قرآن و روایات
۱۱۹.....	۱. دلایل قرآنی امامت
۱۲۰.....	۲. دلایل روایی امامت
۱۲۱.....	۳. دیدگاه امامیه
۱۲۵.....	گفتار دوم: نصوص امامت
۱۲۵.....	۱. نص پیامبر ﷺ
۱۲۷.....	۱-۱. نص صریح پیامبر ﷺ بر امامان دوازده گانه
۱۳۲.....	۱-۲. تصریح به دوازده امام در تورات
۱۳۳.....	۲. نص امام قبل، بر امام بعد
۱۳۹.....	گفتار سوم: معجزه
۱۳۹.....	۱. تعریف لغوی معجزه

۲. تعریف اصطلاحی معجزه..... ۱۴۰
۳. تفاوت معجزه با جادو..... ۱۴۱
- فرایند نصب امام از دیدگاه اهل سنت..... ۱۴۴
- فصل پنجم: معرفی فقیهان به عنوان نایبان عام..... ۱۵۳
- گفتار اول: دلایل اثبات ولایت فقیه..... ۱۵۵
۱. دلایل عقلی..... ۱۵۵
۲. دلایل نقلی..... ۱۵۷
۳. ولایت..... ۱۶۱
۴. مراتب ولایت فقیه..... ۱۶۲
۵. رابطه مشروعیت سیاسی با مراتب ولایت فقیه..... ۱۶۳
- گفتار دوم: مبانی مشروعیت و مقبولیت ولایت فقیه..... ۱۶۵
۱. مبنای اول مشروعیت الهی بی واسطه (نصب انتصاب)..... ۱۶۶
- ۱-۱. نظریه ولایت انتصابی عامه فقیهان..... ۱۷۳
- ۱-۲. نظریه ولایت انتصابی عامه شورای مراجع تقلید..... ۱۷۴
- ۱-۳. ولایت انتصابی مطلقه فقیهان..... ۱۷۴
۲. مشروعیت الهی - مردمی (نظریه انتخاب)..... ۱۷۵
- ۲-۱. نظریه دولت مشروطه (با اذن و نظارت فقیهان)..... ۱۷۶
- ۲-۲. نظریه خلافت مردم با نظارت مراجع..... ۱۷۶
- ۲-۳. ولایت انتخابی مقیده فقیه..... ۱۷۷
- فصل ششم: نقش مردم در نظام امامت و نظام‌های دموکراتیک..... ۱۸۱
- گفتار اول: مسئله بیعت..... ۱۸۳

۱۸۳.....	۱. بیعت در لغت.....
۱۸۴.....	۲. بیعت در اصطلاح.....
۱۸۸.....	۳. بیعت در قرآن کریم.....
۱۹۰.....	۴. ارکان بیعت.....
۱۹۰.....	۵. اقسام بیعت.....
۱۹۱.....	۶. موارد بیعت با رسول خدا ﷺ.....
۱۹۳.....	۷. نقش بیعت در مشروعیت رهبری پیامبر یا امام.....
۱۹۹.....	۸. نظر اهل سنت درباره بیعت.....
۲۰۱.....	۹. تسامح در شمار بیعت کنندگان.....
۲۰۵.....	گفتار دوم: رأی گیری در نظام های مردمی.....
۲۰۵.....	۱. مفهوم رأی.....
۲۰۹.....	۲. رأی اکثریت.....
۲۰۹.....	۲-۱. مخالفت آیات قرآن با اکثریت.....
۲۱۶.....	۲-۲. مخالفت روایات با اکثریت.....
۲۱۷.....	۲-۳. مخالفت اکثریت با حکم عقل.....
۲۱۸.....	۲-۴. مخالفت اکثریت با حقایق تاریخی.....
۲۲۰.....	۲-۵. لزوم پیروی از حق.....
۲۲۳.....	گفتار سوم: مقایسه بیعت با انتخابات.....
۲۲۳.....	۱. مغایرت مفهوم بیعت با انتخابات.....
۲۲۵.....	۲. مطابقت مفهوم بیعت با انتخابات.....

- گفتار چهارم: مغایرت نظام امامت با استبداد..... ۲۳۳
۱. خیرخواهی و نظارت مردم بر دستگاه حکومت..... ۲۳۴
۲. مشورت، حضور و تأثیرگذاری..... ۲۳۵
- نتیجه‌گیری..... ۲۳۰
- فهرست منابع..... ۲۳۹

www.ketab.ir

مقدمه

بحث حکومت و مشروعیت، از دیرباز فکر بشر را به خود مشغول داشته و آنچه مسلم است، بشر از هنگامی که پا به عرصه زندگی اجتماعی نهاده، خود را نیازمند ایجاد قدرت حاکمه‌ای برای مدیریت و اداره جامعه یافته است.

هرچند در جوامع گوناگون، روش‌های متفاوتی برای کنترل و اداره جامعه به کار گرفته شده است، ولی وجه مشترک همه حکومت‌ها، مسئله مشروعیت و صلاحیت حاکمان برای تصدی امر حکومت در جامعه است. مردمی که تا پیش از پیدایش حکومت، هیچ ضرورتی برای اطاعت و انقیاد از فرمان کسی احساس نمی‌کردند، وقتی خود را به اطاعت از حکومت خاصی ملزم می‌دیدند، این پرسش در ذهنشان شکل می‌گرفت که آیا این حکومت، صلاحیت اداره جامعه را دارد؟ و اساساً بهترین روش اداره جامعه کدام یک از انواع حکومت است؟ و ضرورت گردن نهادن به نوع خاصی از حکومت چیست؟

از سوی دیگر، حاکمان هر جامعه در تلاش‌اند برای فرمان‌ها و اصول اساسی حکومت خویش، محملی قانونی و توجیهی مردم‌پسند بیابند تا مردم، فرمان‌برداری از آنها را ضروری و تصمیمات ایشان را معتبر بدانند. تلاش حاکمان برای به‌دست آوردن مشروعیت، مختص نوع خاصی از نظام‌های حکومتی نیست، بلکه تمام حکومت‌های دنیا در پی پذیرش مردمی هستند تا در سایه آن، بدون کمترین درگیری و مشکل، به نوعی چیرگی درونی بر افراد

جامعه دست‌یافته، از این رهگذر پشتمانه‌ای قوی برای بقای نظام خویش، ایجاد کنند. باید گفت که در روزگار کنونی، دموکراسی از دیگر مدل‌های حکومتی پیشی گرفته و الگوی بیشتر حکومت‌های مدعی آزادی بشر شده است. اکنون ما در این نوشتار، بنا داریم تا نظام حکومتی امامت را با مدل دموکراسی مقایسه کنیم.

www.ketab.ir